

Inledning.

Vi hade tillfällighvis sammanträffat i Kaisenniemi park, han - den unge, fräjdade artisten - och jag. Som vi båda hade samma mål - att intaga vår middag på värdshuset, hade vi slagit oss ihop, ehuru ganska ythigt bekanta. Det var nog länge sedan vi blifvit presenterade för hvarandra, men då jag ej bodde i hufvudstaden, hade vi aldrig idkat umgänge.

Detta hindrade icke, att vårt samtal under den anspråkslösa måltiden var ganska underhållande. Det vörde sig till en början kring litteratur och konst, men gled småningom öfver på ett intimare område: religionens. Här möttes vi båda i den övertygelsen, att det stod illa till med denna nuförtiden.

Emellertid hade vi slutat spisa och flyttade oss

nu ut på verandan, där vi togo plats i östra hörnet. Mitt sällskap tände sin cigarrett, jag lutade mig bakåt på stolen och såg ut öfver Toloöiken. Hosten var kommen, och eftermiddagsolen speglade sig tönligt i vågorna. Jag satt förgjuten i tankar, de mullrens rost väckte mig ur mina funderingar.

— Det kan nog hända, sade han, fortsättande vårt senaste samtalsämne, — det kan nog hända, att det gifves personer med ett oemotståndligt behof att se upp till ett högre väsen, som de kunna älska och tjäna — dem vill jag visst icke förtala... Men detta springande i lyktor, detta åhörande af bibelförklaringar, detta stiftande af alla möjliga nykterhets- och andra föreningar, för att icke tala om sekterna, detta eviga stridande om tomma fraser och lika eviga grubbande öfver den riktiga formen för den och den dogmen — det är detta, som förefaller mig alltegenom löfligt, ty hvad är det annat än ett skylande af inre brister, intet botande...

Jag vände blicken från sjön och riktade den på min interlokutor. Han hade yttrat sina ord med helt lugn ton, men jag hände att han icke talade af tätt

Sinne såsom många bruka vis-a-vis religionen, utan
att det hos honom låg både lidelse och eftertanke
bakom. Och jag fäste mig nu vid, att det i hela hans
apparition fanns något af frossen värme — stelnad
poesi, ville jag säga. Öfver hans ansikte låg ett dy-
stert, strängt uttryck, liksom hos en den där med vild
^{lärt sig}
~~undertrycket~~ alla verkade rörelser och bekämpa alla
stormande lidelser — men om af övertygelse att det
så var rättast eller om af annat skäl, det var jag ej
i stånd att afgöra.

— Man skulle tro, att svart vore grundtonen
i era taflor, tog jag leende två ord, — och dock
berömmas de just för sin sinnligt liffulla kolorit
— i så mörk dager synes ni mig betrakta mänsklig-
hetens ärlaste sträfvanden... För resten skämtar
ni säkerligen, då ni räknar nykterhetsrörelsen bland
tidens löjligheter, ty enligt hvad jag har mig bekant, har
den icke älskatskommit så litet godt...

— Kan så vara, medfraf han likgiltigt, i det han
lät cigarroken ringla uppåt i låten rök, — i alla fall
står den där som ett fyrtoorn, hvilket varnar hedningarna
från att söka skydd i ett kristet samhälle, i det den

visar honom, hvilken sköna dygder dögis bakom den
fagra „civiliserade“ ytan... Men bättre det än att
utsätta sig för oanade faror.

— Hvilken pessimism! Thurens skola har ni gjort?
Schopenhauers — Hartmanns?

— Lifrets, svarade han trott och lag. Hvilket
leende! Denne man måste hafva genomgått svåra lidan-
den. Jag kände plötsligt mitt hjärta klappas af varmt
deltagande, när jag varseblef, hur leendet såg ut.
Dog på hans läppar, kvarlönande för en kort sekund
ett smärtsamt uttryck... Säkertligen bar han på någon
stor sorg.

— Åpen er åsikt om religionen, sade jag, — före-
faller mig alltför dyster... Jag har alltid trott, att
icke endast några få, utan alla människor — ja, alla
lifvande varelser — äga detta oföfatta inre behof att
se upp till någonting högre, som ni kallade det. I-
synnerhet har jag tänkt, att en konstnär icke skulle
kunna lifva utan tro. Konsten i sig själf är ju re-
dan så oändligt mycket högre, renare och ädlare än
det dyliga lifrets prosa! Hvar manne en Rafael,
en Michel Angelo, en Correggio hämtat kraft och för-
måga att skapa dessa oförgångliga, idealiska mästerverk.

verk, om icke ur trons lifgifande och främytelfödan,
de källa? Liksom vi hade väl de att bärn detta lif,
vets tunga böda, men tron gaf dem mod att ständigt
blika uppåt mot lysa stjärnerymdet och icke låta
hufvudet i dytler förtviflan sjunka ner mot bröstet...

— Ni talas där helt entusiastiskt, yttrade han ätes
smakande, sedan jag slutat min karang, — men tyvärr
passar icke idealism i det mittornde seklet... dock,
tillade han allvarsamt och hans tonfall fäste en dröm-
mande, och anstrykning, — kanhända vore det bättre
så där... lysare, lycklycke... så fantiserade jag också
i min ungdoms dagar... men om äro de tiderna
förbi, det mångbesjungen och förälsade lifet har lärt mig
det. Tro!... Flod tjänar till att hafva en bärlast i sin
båt, när man ändå efter hand måste kasta ut den?
Nej! och hans anlete återtog sin vanliga, kalla uttryck
och hans stämma klingade ätes färglös, — vetenskapen
har bevisat oss, att människan genom naturlig evolu-
tion utvecklat ur djuren, hurifran skulle hon då ha
en odölig själ, som gäfe henne anledning att nota bort
sin lif i onyttiga paradisdömmar?

— Besynnerliga motfrågelse! var jag tvungen att säga.

— Nyss förtalade ni vår civilisation, nu stöder ni hela
er materialistiska eller agnostiska lifsbeskrifning på dess
hypoteser!... Ach, tillstå för mig, att djupast i er

derst hjärta hos denna gränslösa längtan efter det gud-
domliga, som måste följa med det sanna smillets gifva,
tillstå för mig, att blott ett af ² kändande svär för-
nigat förvillade förstånd söker dämpa den mäktiga
slamman i edert inre, som jublande ville utropa: "o lyck-
sägna känsla! jag är odödlig!"... Ja, det är fegt att
tvifla, när man känner, att man kunde tro...

Jag såg, att min ord träffade honom på en sårbar
punkt. Han vände sitt ansikte mot sjön med en tank-
full min. Efter en stunds tystnad sade han plötsligt:

— Ni är visst mycket lycklig?

— Så lycklig man kan vara, när man tror, hoppas, äls-
kar — och är älskad, genömvalde jag sakt.

En knäppt hörbar suck banade sig väg ur hans bröst.
~~Han~~ Afundades han då min lycka? Var detta då
hans sorg, hans hemlighet — olycka i kärlek?... Och
plötsligt erinrade jag mig, att han var öfer förtro är, var
förtro — men azigt!... Så, så, för en kvinnas skull, för
en otrogen kvinnas skull ^{inleds} hela denna barhjärta yta och
hela den vulkan af romantik, som jag nu visste gick
därinnanför...

— Ni har förtalt mig i en märkvärdig slämnig, äls-
tog han långsamt och alltjämt seende ut i viken, —
ni har frammanat gamla minnen, som hatat fåta glöda
under askan... tills de sloknat.

Jag trokade ett ögonblick. Skulle jag godtgöra min
försumlighet att rifa upp gamla bär genom att slå in
på ett nytt ämne eller — ? I det samma hade jag en
förnimmelse af att han ville ge dessa minnen luft,
att han önskade anförtra sig åt någon och dymedels
lätta sitt hjärta